

2º Trimestre

Nome e Apelidos: _____

1. Un introito gregoriano: «Puer natus est»

O canto gregoriano é un dos fenómenos musicais máis importantes e identificativos da cultura musical occidental. Naceu coa primitiva igrexa cristiá, con influencias dos cantos de tradición xudea e greco-romana. Dentro das propostas de análise de audición con partitura de monodia relixiosa medieval, estudamos o «Puer natus est», un introito gregoriano.

Análise da audición

Para realizar a análise con partitura da audición do introito, seguiremos os pasos que se indican a continuación.

Paso no. 1: análise da partitura

No caso de análise dunha audición con partitura prestaremos atención a tódolos elementos formais que observamos na partitura (notación e demais grafías); son os primeiros elementos a recoñecer a golpe de vista. Aqueles elementos que son descoñecidos ou non recoñecemos a simple vista, rodearémolos cun círculo para aclarar o seu significado.

Paso no. 2: escoita activa

Despois da observación e lectura e identificaremos os elementos formais por medio dunha escoita activa da obra. É moi importante identificar auditivamente todo o que observamos no paso 1. A escoita activa, axudaranos a determinar a relación música-texto da obra neste caso.

Paso no.3: datos da audición

Unha vez realizados os pasos 1 e 2 prestaremos atención aos seguintes puntos.

1.- **Ritmo.** Identificamos o ritmo, tendo en conta: pulso, indicacións de compás e outras in-

dicacións dinámicas. Neste caso, estamos ante un ritmo:

- a) mensural
- b) non mensural

2.- **Melodía.** Tendo en conta a melodía, determinamos o modo, ámbito e estilo. Prestaremos atención ao perfil melódico e interválica, observando se hai grandes saltos ou mais ben discorre por graos conxuntos.

- a) Que intervalos se repiten con maior frecuencia?
- b) Cal é o maior intervalo que podemos atopar na peza?
- c) Podemos afirmar que a melodía se move por graos

Vexamos a continuación o Modo, Ámbito e Estilo tendo en conta a melodía:

■ Modo.

- Identifica a clave
- Cal é a nota *finalis*?
- En que modo básico estamos? ...

- Cal é a nota máis aguda?
- Cal é a nota máis grave?
- Que intervalo forma coa final? ...
- Cal é a nota tenor?
- En qué modo esta a obra?

■ **Ámbito.**

Fixádonos na nota *finalis* e na máis aguda:

- Que intervalo forman?
- A melodía é de ámbito

■ **Estilo do canto.**

Segundo a relación musica-texto, estamos ante un estilo:

- a) Silábico
- b) Neumático
- c) Melismático

3.- **Timbre.**

Segundo as características da obra, debemos diferenciar as voces, instrumentos, formacións, agrupacións, ...

- Que timbres recoñeces?
- Polo tanto, trátase de

4.- **Textura.**

Polas características da obra, diferenciamos unha textura melódica ...

- a) De escrita horizontal, monódica
- b) De escrita horizontal, polifónica

5.- **Forma.**

Determinamos a forma segundo a extensión, textura e estrutura da obra.

Convén lembrar aquí a seguinte clasificación:

a) Segundo a extensión:

- **Formas maiores**, de diferentes movementos ou grandes dimensións
- **Formas menores**, un só movemento ou de curta duración

b) Segundo os instrumentos ou voces:

- **Formas vocais**, con intervención da voz humana
- **Formas instrumentais**, só instrumentos

c) Segundo a súa estrutura:

- **Formas estruturadas**, ou fixas: aquelas con esquema compositivo determinado
- **Formas libres**: non respetan aparentemente ningunha estrutura definida

A que tipo de forma, podemos dicir que se axusta esta obra?

- a) Forma vocal menor libre
- b) Forma vocal menor ternaria
- c) Forma vocal maior ternaria
- d) Forma instrumental menor ternaria

Paso no.4: clasificación

Unha vez realizada a análise da audición, tendo en conta os datos obtidos no paso 3, clasificaremos a obra tendo en conta sobre todo o ámbito e estilo.

Exercicio 1: Características principais da audición: «Puer natus est»

2. Análise da secuencia «Dies irae»

Unha das secuencias máis coñecidas é o «Dies irae», que no século XV empezouse a considerar parte da misa de defuntos, converténdose cara finais de século, nun movemento obrigado desta misa.

Para realizar a análise con partitura da audición desta secuencia, seguiremos os pasos indicados na análise de audición do «Puer natus est» (ver o punto ?? da páxina ??); unha vez realizada a análise da partitura e escoita activa, completaremos os datos da obra.

figures/ud-03/dies-irae-solesmes-cut.pdf

Ilustración 1: Secc. do inicio e fin do «Dies irae»

1.- **Ritmo.** Identificamos o ritmo, tendo en conta: pulso, indicacións de compás e outras indicacións dinámicas. Neste caso, estamos ante un ritmo:

- a) mensural
- b) non mensural

2.- **Melodía.** Tendo en conta a melodía, determinamos o modo, ámbito e estilo. Prestaremos atención ao perfil melódico e interválica, observando se hai grandes saltos ou mais ben discorre por graos conxuntos.

- a) Que intervalos se repiten con maior frecuencia?
- b) Cal é o maior intervalo que podemos atopar na peza?
- c) Podemos afirmar que a melodía se move por graos

Vexamos a continuación o Modo, Ámbito e Estilo tendo en conta a melodía:

■ **Modo.**

- Identifica a clave
- Cal é a nota *finalis*?

- En que modo básico estamos? ...
- Cal é a nota máis aguda?
- Cal é a nota máis grave?
- Que intervalo forma coa final? ...
- Cal é a nota tenor?
- En qué modo esta a obra?

■ **Ámbito.**

Fixándonos na nota *finalis* e na máis aguda:

- Que intervalo forman?
- A melodía é de ámbito

■ **Estilo do canto.**

Segundo a relación musica-texto, estamos ante un estilo:

- a) Silábico
- b) Neumático
- c) Melismático

3.- **Timbre.**

Segundo as características da obra, debemos diferenciar as voces, instrumentos, formacións, agrupacións, ...

- Que timbres recoñeces?
- Polo tanto, trátase de

4.- **Textura.**

Polas características da obra, diferenciamos unha textura melódica ...

- a) De escrita horizontal, monódica
- b) De escrita horizontal, polifónica

5.- **Forma.**

Determinamos a forma segundo a extensión, textura e estrutura da obra.

A que tipo de forma, podemos dicir que se axusta esta obra?

- a) Forma vocal menor libre
- b) Forma vocal menor ternaria
- c) Forma vocal maior ternaria
- d) Forma instrumental menor ternaria

Clasificación no repertorio

Unha vez realizada a análise da audición, tendo en conta os datos obtidos, clasificaremos a obra tendo en conta sobre todo o ámbito e estilo.

Exercicio 2: Características principais da audición: «Dies irae»

Fichas de audición monodia relixiosa

Escoita con atención as audicións propostas para este trimestre e completa as fichas. Fai un breve resumo das principais características da obra. Podes atopar máis info na aula virtual de Historia da Música I.

Exercicio 3: Puer natus est nobis

Completa a ficha da obra proposta como exercicio de audición.

1.- Autor:

2.- Obra:

a) Título:

b) Período:

c) Forma:

d) Timbre:

e) Textura:

f) Estilo:

g) Xénero:

3.- Resume as principais características que definen a obra:

Exercicio 4: Dies irae

Completa a ficha da obra proposta como exercicio de audición.

1.- Autor:

2.- Obra:

a) Título:

b) Período:

c) Forma:

d) Timbre:

e) Textura:

f) Estilo:

g) Xénero:

3.- Resume as principais características que definen a obra:

Fichas de audición monodia profana

Escoita con atención as audicións propostas para este trimestre e completa as fichas. Fai un breve resumo das principais características da obra. Podes atopar máis info na aula virtual de Historia da

Música I.

Exercicio 5: Can vei la lauceta ...

Completa a ficha da obra proposta como exercicio de audición.

1.- Autor:

2.- Obra:

a) Título:

b) Período:

c) Forma:

d) Timbre:

e) Textura:

f) Estilo:

g) Xénero:

3.- Resume as principais características que definen a obra:

Exercicio 6: A cantar

Completa a ficha da obra proposta como exercicio de audición.

1.- Autor:

2.- Obra:

a) Título:

b) Período:

c) Forma:

d) Timbre:

e) Textura:

f) Estilo:

g) Xénero:

3.- Resume as principais características que definen a obra:

1. Sinala cal das seguintes afirmacións, non forma parte das características do canto

coñecido como «gregoriano»:

a) canto vocal litúrxico monódico non

- mensural
- b) canto vocal relixioso monódico non mensural
- c) canto vocal non monódico mensural
- d) canto vocal monódico non mensural a capella
2. Sinala cales das seguintes, non son características do canto coñecido como «gregoriano»:
- a) trátase dun canto monódico non mensural
- b) trátase dun canto monódico a capella
- c) trátase dun canto monódico en latín
- d) trátase dun canto monódico a capella mensural
3. Segundo a relación entre o texto e música, distinguimos no canto «gregoriano» tres estilos:
- a) Directo, antifonal, responsorial
- b) Indirecto, antifonal, responsorial
- c) Silábico, neumático, melismático
- d) Silábico, neumático, non melismático
4. Segundo o estilo de interpretación, distinguimos no canto «gregoriano» tres estilos :
- a) Directo, antifonal, responsorial
- b) Indirecto, antifonal, responsorial
- c) Silábico, neumático, melismático
- d) Silábico, neumático, non melismático
5. Na abadía beneditina de Santo Domingo de Silos (Burgos) estase a realizar un ensaio do introito «Puer Natus est nobis». Observamos no ensaio, que un solista está alternando con un coro. Que estilo de interpretación está a realizar?
- a) Estilo directo
- b) Estilo salmódico
- c) Estilo antifonal
- d) Estilo responsorial
6. Como sabes, o repertorio gregoriano, mestura varios estilos de canto. Á hora de determinar o estilo, teremos en conta que un deles vai predominar sobre os outros e, polo tanto, caracteriza ese canto.
- Analizada unha folla dun códex do repertorio gregoriano, atopamos un Introito que presenta un texto moi ornamentado, onde practicamente cada sílaba ten melismas (moi extensos). Observamos ademais, que esta ornamentación predomina na meirande parte da partitura. Poderíamos concluír que se trata, tendo en conta estas características, dun estilo de canto:
- a) Antifonal
- b) Neumático
- c) Melismático
- d) Responsorial
7. O repertorio gregoriano está formado fundamentalmente por cantos que se interpretaban nas dúas grandes cerimonias litúrxicas. Os cantos do propio ...
- a) eran interpretados pola Scholae, forman parte dos cantos da misa
- b) eran interpretados pola Scholae, forman parte dos cantos do oficio
- c) eran interpretados polos fieles, forman parte dos cantos da misa
- d) eran interpretados pola fieles, forman parte dos cantos do oficio
8. Sanctus, Agnus Dei, Credo (...) son cantos... Indica a resposta correcta:
- a) do repertorio dos cantos do ordinario da misa
- b) do repertorio dos cantos do propio da misa

- c) do repertorio dos cantos do ordinario dos oficios
- d) do repertorio dos cantos do propio dos oficios
9. Que nome reciben os cantos de ámbito reducido, estilo silábico, cantados como introdución e conclusión de salmos e cánticos que forman parte dos cantos do oficio do repertorio gregoriano?
- a) Salmódicos
- b) Antífonas
- c) Responsorios
- d) Himnos
10. A meirande parte de melodías de canto chá podemos afirmar que son ...
- Indica a correcta.
- a) Monódicas, non mensurais, sen autor coñecido escritas en cinco liñas
- b) Monódicas, ritmo libre, sen autor coñecido baseadas no sistema modal
- c) Monódicas, mensurais, sen autor coñecido baseadas no sistema modal
- d) Monódicas, non mensurais, de autor coñecido baseadas no sistema modal
11. Sinala cales das seguintes, son características do canto coñecido como «gregoriano»:
- a) trátase dun canto monódico mensural
- b) trátase dun canto polifónico non mensural
- c) trátase dun canto homofónico mensural
- d) ningunha das anteriores
12. Antífonas, salmos e responsorios son cantos...
- a) Vocais relixiosos do oficio
- b) Vocais relixiosos da misa
- c) Vocais relixiosos do propio
- d) Vocais relixiosos do ordinario
13. Tropo, designa actualmente un conxunto de técnicas de ampliación do repertorio de canto gregoriano. Cando falamos da técnica de tropar por adición de música, non nos estamos a referir a ...
- a) engadir melismas a algunha das últimas ou primeiras sílabas dun canto
- b) engadir texto a unha pasaxe dun canto melismático e pasalo a silábico
- c) engadir unha pasaxe de música intercalado entre os versos do canto
- d) engadir unha pasaxe música ao principio dos versos do canto
14. Tropo, designa actualmente un conxunto de técnicas de ampliación do repertorio de canto gregoriano. Cando falamos da técnica de tropar engadindo texto e música, estamos a referirnos a ...
- a) engadir melismas a algunha das últimas ou primeiras sílabas dun canto
- b) engadir texto a unha pasaxe dun canto melismático e pasalo a silábico
- c) engadir unha pasaxe de texto e música intercalado entre os versos do canto
- d) engadir unha pasaxe de texto e música ao principio dos versos do canto
15. A obra *Dies Irae*, axústase a unha das formas paralitúrxicas que aparecen como evolución do canto chá. A cal?
- a) Tropos
- b) Secuencias
- c) Drama litúrxico
- d) Himnos e cánticos

16. O XIX Concilio ecuménico da Igrexa católica celebrado en Trento (Italia) coñecido como Concilio de Trento, celebrado en períodos descontinuos entre 1545 e 1563, prohibe varias obras que se baseaban en certas formas de expansión do canto litúrxico, indultando a coñecida misa de defuntos Dies Irae. A que técnica de expansión

do repertorio de este canto, se axusta a mencionada obra?

- a) Tropo
- b) Secuencia
- c) Drama litúrxico
- d) Introito